

บันทึก

เรื่อง สิทธิของผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญชัยสมรภูมิ

สิทธิของผู้ได้รับพระราชทานเหรียญชัยสมรภูมิตลอดจนทายาทได้มีปรากฏอยู่ใน

(๑) พระราชบัญญัติยกเว้นการเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมบางประเภทแก่ผู้ที่ได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ หน้า ๑๓๓๑) และกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติยกเว้นการเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมบางประเภทแก่ผู้ที่ได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ภาค ๒ หน้า ๑๓๑๑)

(๒) มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือเวียนแนบท้ายบันทึกนี้

ปัญหาเกิดขึ้นเฉพาะสิทธิตามมติของคณะรัฐมนตรีว่า ผู้เป็นทายาทจะหมายความว่า เพียงใด ปัญหานี้ไม่ใช่ปัญหากฎหมาย และอยู่ในดุลยพินิจของคณะรัฐมนตรีเองที่จะพิจารณาว่า คำว่า ทายาท ที่ใช้ในมติของคณะรัฐมนตรีนั้นมีความหมายอย่างไร

อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ จึงขอทำบันทึกความหมายของคำว่า “ทายาท” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีจะได้โปรดเปรียบเทียบด้วย

๑. ความหมายคำว่า “ทายาท” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำว่า ทายาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งเป็น ๒ คือ ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรมเรียกว่าผู้รับพินัยกรรมพวกหนึ่ง และทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมายเรียกว่าทายาทโดยธรรมอีกพวกหนึ่ง ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๙ มีลำดับสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังนี้ คือ

๑. ผู้สืบสันดาน

๒. บิดามารดา

๓. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

๔. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

๕. ปู่ ย่า ตา ยาย

๖. ลุง ป้า น้า อา

และถ้าผู้ตายมีคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ก็นับเป็นทายาทโดยธรรมด้วย

คำว่าลำดับเป็นการแสดงความก่อนหลัง เมื่อมีผู้รับมรดกในลำดับก่อนแล้วก็ดี หรือมีการรับมรดกแทนที่ไม่ขาดสายในลำดับนั้นก็ดี ทายาทที่อยู่ลำดับต่อไปไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้ตายเลย กล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือว่าทายาทลำดับที่ใกล้ชิดมรดกทายาทลำดับที่ห่างออกไป แต่ว่าการที่ลำดับใกล้ชิดลำดับห่างนี้มีช้อยกเว้น กล่าวคือ ในกรณีเฉพาะที่มีผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่แล้วแต่กรณี และปรากฏว่าบิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ให้บิดามารดา

ได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งเป็นทายาทชั้นบุตร เช่น ผู้ตายมีบุตร ๑ คน มีบิดามารดามีชีวิตอยู่ ภริยาตายแล้ว เช่นนี้ มรดกก็ต้องแบ่งเป็น ๓ ส่วน บุตร ๑ ส่วน บิดามารดาคนละ ๑ ส่วน สำหรับผู้สืบสันดานนั้นอาจจะมีหลายชั้นด้วยกัน กล่าวคือ บุตรหลาน เหลน แต่ชั้นที่สนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิได้รับมรดกก่อนชั้นต่อไป เช่น ในกรณีข้างต้นบุตรย่อมได้รับมรดก ส่วนหลาน เหลน นั้น จะได้รับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่ของบุตรที่ตายไปเท่านั้น

ทายาทในลำดับเดียวกันมีสิทธิจะได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้าในลำดับนั้นมีทายาทคนเดียว ทายาทคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด ในระหว่างผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่กันในส่วนแบ่งของสายหนึ่งๆ นั้นได้รับส่วนแบ่งดังนี้ คือ

(๑) ถ้ามีผู้สืบสันดานต่างชั้นกัน บุตรของผู้ตายซึ่งอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิได้รับมรดก ผู้สืบสันดานในชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่

(๒) ผู้สืบสันดานในชั้นเดียวกันได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

(๓) ถ้าในชั้นหนึ่งมีผู้สืบสันดานคนเดียว ผู้สืบสันดานคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด

ในกรณีที่ผู้ตายมีคู่สมรสที่มีชีวิตอยู่ ลำดับ และส่วนแบ่งเป็นไปดังนี้ คือ

๑. ถ้ามีทายาทชั้นผู้สืบสันดานซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร

๒. ถ้ามีทายาทชั้นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ที่ยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือถ้าไม่มีผู้สืบสันดาน แต่มีบิดามารดามีชีวิตอยู่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดกครึ่งหนึ่ง

๓. ถ้ามีพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน หรือลุง ป้า น้า อา ที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือผู้รับมรดกแทนที่ หรือมีบิดามารดา แล้วแต่กรณี คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดกสองส่วนในสาม

๔. ถ้าไม่มีทายาทดังระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ คู่สมรสได้รับมรดกทั้งหมด

ถ้าผู้ตายมีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หลายคนยังมีชีวิตอยู่ ภริยาเหล่านั้นรวมกันมีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับชั้นและส่วนแบ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๓๕ แต่ในระหว่างกันเองภริยาน้อยแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดกถึงส่วนที่ภริยาหลวงพึงได้รับ

๒. ทายาทตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.๒๔๙๔

คำว่า ทายาท ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.๒๔๙๔ ต่างกับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ กำหนดอัตราส่วนที่จะได้รับไว้ตายตัว และไม่มีข้อกำหนดทายาทลำดับใกล้เคียงลำดับข้างต้นเช่นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีจำนวนจำกัดดังต่อไปนี้ คือ

(๑) บุตร

(๒) สามียหรือภริยา

(๓) บิดามารดาที่มีชีวิตอยู่

นอกจากนี้ไม่ถือว่าเป็นทายาทตามความแห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.๒๔๙๔ แต่ในกรณีที่ผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้บำนาญดังกล่าวนั้น ก็ให้บุคคลซึ่งมีหลักฐานแสดงได้ว่าเป็นผู้อุปการะผู้ตายอยู่ หรือเป็นผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย ซึ่งเจ้ากระทรวงเห็นสมควรเป็นผู้รับบำนาญตามส่วนที่เจ้ากระทรวงจะได้กำหนดให้ผู้อยู่ในอุปการะตามความหมายในวรรคก่อน คือ ผู้ที่ได้อยู่ในความอุปการะของผู้ตายตลอดมา โดยจำเป็นต้องมีผู้อุปการะและความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือนร้อนเพราะขาดความอุปการะ

ทายาทต่าง ๆ ได้รับส่วนแบ่งตามเกณฑ์ดังนี้ คือ

(๑) บุตรให้ได้รับสองส่วน แต่ถ้าผู้ตายมีบุตรแต่สามคนขึ้นไป ให้ได้รับสามส่วน ทั้งนี้จนถึงอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่ออายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์นั้นกำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอุดมศึกษา หรือในชั้นอุดมศึกษา หรือชั้นการศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่า ก็ให้ได้รับต่อไปตลอดเวลาที่ยังทำการศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแต่ไม่เกินอายุยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(๒) สามีหรือภริยา ให้ได้รับหนึ่งส่วนไปจนตลอดชีวิต เว้นแต่ทำการสมรสใหม่

(๓) บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

บุคคลนอกจากที่ได้กล่าวใน (๑) (๒) และ (๓) ถ้าอายุยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์ให้นุโลมรับอย่างบุตร แล้วแต่กรณี ถ้าไม่เข้าลักษณะดังกล่าวแล้วให้รับอยู่เพียงสิบปี ถ้าผู้มีสิทธิได้รับบำนาญดังกล่าวเป็นผู้พิการถึงทุพพลภาพอยู่ก่อนแล้ว หรือในระหว่างที่มีสิทธิได้รับบำนาญดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นได้รับบำนาญตลอดเวลาที่ทุพพลภาพอยู่ ถ้าบุคคลผู้ที่ได้รับบำนาญตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ตายลงหรือหมดสิทธิไป ก็ให้ส่วนที่ผู้นั้นได้รับอยู่เป็นอันยุติลงเพียงนั้น

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

เลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑๖ สิงหาคม ๒๔๙๗